

Батлав: БОАЖЯ-ны Хүрээлэн буй орчин,
Байгалийн Нөөцийн Удирдлагын Газрын
Дарга...../А.Энхбат/

Зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн:
“Цемент Шохой” ТӨХК-ийн Гүйцэтгэх
Захирлыг түр орлон гүйцэтгэгч
...../Н.Буян-Өлзий/

“ЦЕМЕНТ ШОХОЙ” ТӨХК

СЭЛЭНГЭ АЙМАГ САЙХАН СУМ ХӨТӨЛИЙН “ЦЕМЕНТ ШОХОЙ” ТӨХК-ИЙН 2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

/АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР-12219А, 15249А/
/АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГЕСТРИЙН ДУГААР-2641984/

ХЯНАСАН:

БОАЖЯ-ны Хүрээлэн буй орчин байгалийн
нөөцийн удирдлагын газрын мэргэжилтэн...../П.Шинэцэцэг/

БОЛОВСРУУЛСАН:

“Цемент Шохой” ТӨХК-ийн
ХАБЭАБОХэлтсийн дарга /Д.Баттулга/
ХАБЭАБОХэлтсийн мэргэжилтэн...../Б.Дөлгөөн/
ХАБЭАБОХэлтсийн Инженер/БО/...../З.Болортуяа/

Сэлэнгэ аймаг, Сайхан сум, 2023 он

Агуулга

1.	Төслийн танилцуулга	3
	1.1 Хөтөлийн Цемент Шохойн үйлдвэр.....	3
	1.2 Шохойн чулууны орд.....	6
2.	Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга.....	8
3.	Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт.....	9
4.	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	13
5.	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	21
6.	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	22
7.	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	23
8.	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	23
9.	Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	24
10.	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	25
12.	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	33
13.	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө.....	38
	Зардал нэгтгэл.....	39

1. Төслийн танилцуулга

Хөтөлийн “Цемент Шохой” ТӨХК-ийн Байгаль орчныг хамгаалах бодлогын гол зорилго нь “Ашигт малтмалын тухай”, “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” болон бусад холбогдох хууль, дүрэм, журам, компанийн үндсэн бодлогын дагуу явуулахад оршино.

1.1 Хөтөлийн Цемент Шохойн үйлдвэр

Хөтөлийн “Цемент Шохой” үйлдвэр нь 1983 оны 10 сараас эхлэн 40 дахь жилдээ үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Тус үйлдвэрийн газар нь Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутагт, Дархан хотоос урагш 60 км, Эрдэнэтээс 120 км, Улаанбаатар хотоос 260 км-т байрлана.

Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутагт Хөтөлийн шохойн чулууны ордыг түшиглүүлэн Цемент Шохойн үйлдвэр барих тухай Улсын Төлөвлөгөөний комиссын шийдвэр 1978 онд гарч тухайн үеийн ЗХУ-ын Новосибирск хотын “СИБНИЙПРОЕКТ ЦЕМЕНТ” эрдэм шинжилгээний хүрээлэнд зураг төсвийг зохиож барилгын ажлыг 1981 оноос эхлүүлсэн түүхтэй.

Шохойн үйлдвэр нь жилд 65.0 мян.тн шохой үйлдвэрлэх хүчин чадалтайгаар 1984 оноос, Цементийн үйлдвэр жилд 500.0мян.тн цемент үйлдвэрлэх хүчин чадалтайгаар 1985 оноос эхлэн одоог хүртэл үйлдвэрлэлээ тасралтгүй явуулж байгаа ба 2014 оноос хоногт 2500 тн чулуунцар үйлдвэрлэх хүчин чадалтай цементийн хуурай аргын үйлдвэр ашиглалтанд орсон бөгөөд хуурай технологийн үйлдвэр нэмэгдсэний дараах үйлдвэрийн нийт хүчин чадал нь одоогийн суурилуулсан хүчин чадалд 1,000,000 тн/жил байна.

Тус үйлдвэрт нийтдээ 768 орчим ажилчид ажиллаж байгаа ба Чулуунцарын үйлдвэр, Цементийн үйлдвэр, Шохойн үйлдвэр, Геологи уул уурхай, Дулааны станц гэсэн үндсэн цех, Механик, Цахилгаан, Нарийн хэмжүүр, Компрессор, Лаборатори,

Тээвэр логистикийн алба, Савлах, Борлуулах зэрэг туслах цех тасаг, мэргэжлийн албад, захиргаа гэсэн үндсэн бүтэцтэйгээр үйл ажиллагаагаа явуулдаг.

Эрчим хүчний хангамж: Цахилгаан эрчим хүчийг Дархан хотоос 110 кВТ-ын шугамаар Хөтөлийн ГПП 110/35/6 кВТ-ын дэд станцид хүлээн авч Шохойн үйлдвэрийн “ТП” 2-р станциар дамжуулан хуваарилана.

Цэвэр усны хангамж: Ус хангамжийн эх үүсвэр нь үйлдвэрлэлийн талбайгаас 20 км-т, Орхон сумаас 2,5 км зайд Орхон голын хөндийд оршино. Ус хангамжид 50-57м гүн бүхий 50-83л/сек ундаргатай 3 өрмийн цооногоос авч байна. Усны чанар, түүнийг цэвэршүүлэлтийг мөрдөгдөж буй стандартын дагуу гүйцэтгэж байна.

Ус хангамжийн сүлжээнд:

- Ус хураагуурын цооногууд
- Магистрал шугам (2 дахь өргөлтөөс үйлдвэрийн талбай хүртэл)
- 3 ба 4 өргөлтийн насосын станцууд
- Усан сан

Тус үйлдвэрт ахуйн ус хангамжид зориулсан нэгдсэн систем байгуулагдаж, бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжид үйлдвэрийн хаягдал ус болон ахуйн ус түгээгүүр хамаарагддаг болно.

Үйлдвэрийн талбайн гаднах сүлжээ ба цэвэршүүлэлтийн байгууламжид:

- Даралтат өөрөө урсах коллектор (Үйлдвэрийн талбайгаас цэвэршүүлэх байгууламж хүртэл)
- Цэвэршүүлэлтийн насосын станц
- Цэвэршүүлэх сүлжээний байгууламжийн цогцолбор
- Цэвэршүүлсэн усны даралтат өөрөө урсах коллектор орно.

Төслөөр хэрэгжүүлсэн цэвэршүүлэх байгууламж бүхэлд нь цэвэршүүлэхээр тооцсоноор хоногт 2133 м³ ба цэвэршүүлэлтийн ууршуулалтын талбайгаас 1 км зайд задгай зайлуулна.

Үйлдвэрийн бохир усны систем: Үйлдвэрлэлийн технологиос гарах пульпыг тусгай тунгаагуур, цэвэр усны сан хоёроор дамжуулан цэвэршүүлэн тунгалагжуулдаг тул үйлдвэрлэлийн технологийн хаягдал бохир ус гардаггүй. Харин ажиллагсдын унд ахуйн болон ариун цэврийн өрөө, халуун усны хэрэглээнээс гарсан бохир усыг хотын ариутгах татуургын нэгдсэн сүлжээнд нийлүүлэн хаядаг. Үйлдвэрийн газарт хамаарах бохир усны сүлжээний нийт урт 0,6 км. Энэ сүлжээгээр хоногт 3,8 м³ буюу жилд дунджаар 1,368 мян.м³ бохир зайлуулагдах бөгөөд хаягдаж байгаа ус нь зөвхөн ахуйн бохирдолтой юм.

Үйлдвэрийн дулааны хангамж: Үйлдвэрийн харъяа дулааны станц нь өөрийн үйлдвэрээс гадна Сайхан сумын Хөтөл хотыг дулаанаар ханган ажиллаж байна.

Шуудан холбоо: Хөтөлийн “Цемент-Шохой” ТӨХК нь Улаанбаатар хот болон бусад аймаг, гадаад орнуудтай шууд харилцах телефон холбоотой, мэдээллийг факсаар солилцох бүрэн боломжтой.

Шохойн үйлдвэрлэл

Чулуунцар үйлдвэрлэл нь автоматжуулсан үйлдвэр ба хоногт 2500 тонн чулуунцар үйлдвэрлэх хүчин чадалтай.

Хос роторт бутлуур	900 тонн/цаг
Шохойн чулууны жигдрүүлэх агуулах	73,000 тонн
Булт тээрэм	210 тонн/цаг
Эргэх зуух Ø4м, 60м	2,500-3,000 тонн/цаг
Нүүрсний тээрэм	18-20 тонн/цаг
Нүүрсний жигдрүүлэн нуруулдах агуулах	15,000 тонн
Цементийн тээрэм 3ш	3x50 тонн/цаг
Цементийн силос	16,000 тонн
Цементийн савлах машин 3ш	300 тонн/цаг

Шохойн үйлдвэрлэл нь жилд 65 мян.тн шохой үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Тус цех нь хоногт 70 тн бүтээмжтэй ажиллах шохойн чулууг шатаах 3 зуухтай. 0-3 мм ширхэглэлээр нарийн бутлагдсан 70%-иас доошгүй идэвхжилтэй шохойг жилд 65 мян.тн гаргахаар төлөвлөсөн бөгөөд эхний жилүүдэд нунтаг шохой, сүүлийн жилүүдэд 80%-иас доошгүй идэвхжилтэй бүхэл шохойг үйлдвэрлэн Эрдэнэт Үйлдвэр ТӨҮГ-т нийлүүлж байна.

1.2 Шохойн чулууны орд

1961 онд Дарханы районд хийгдсэн 1:200000 масштабтай эрэл зураглалын ажлаар Орхон голоос зүүн урагш 25км-т протерозойкембрийн элсэн чулуу, занарын дунд шохойн чулууны линз хэлбэрийн биетийг илрүүлсэн. 1962 онд тус районд хийгдсэн 1:25000 масштабтай эрлийн ажлын үр дүнд шохойн чулууны хэд хэдэн линз илрүүлсэн. Линз ирүүлснээс Хөтөлийн шохойн чулууны орд юм. Шохойн чулуу нь суналын дагуу 2750м баруун урагшаа 45-50 градус суналттай, биетийн зузаан нь 100м гэж тогтоожээ. Мөн 2014 онд Андреев А.А шохойн чулууны илэрц дээр геологийн урьдчилсан хайгуулын ажил хийж ордын төв хэсгийг В-С1 зэргээр зүүн ба баруун жигүүрийг С1-С2 зэргээр нөөцийг тогтоосон.

Орд нь геологийн тогтоцын хувьд хувиралд орсон элсэн чулуу, занар, шохойн чулуунаас тогтох бөгөөд профиритын дайгаар хэрчигдэж дөрөвдөгчийн сэвсгэр хуудсаар хучигдсан байна.

Хөтөлийн шохойн чулууны орд нь структурын харьцааны хувьд антикналь атираажлийн өмнөд жигүүрийн хэсэгт профиритын дайга болон тектоникийн эвдрэлтэй орон зайн хувьд холбоотойгоор үүссэн. *Ордын геологийн литологийн зүсэлтийг үзүүлбэл:*

1. Элсэн чулуу бараан саарал өнгөтэй, янз бүрийн ширхэглэлтэй уналтын азумит 170-190⁰
2. Шохойн чулуу саарал өнгөтэй, гантигжсан, доломитлогжих процесс орсон, СаО 34%, MgО 14%, хурдасны зузаан 30м. Занар хлоржих процесст орсон ногоовтор туяатай, бараан саарал өнгөтэй, үзэгдэх зузаан нь 20-30м.
3. Шохойн чулууны доод дээд хэсэг нь цайвар саарал өнгөтэй, гантигжсан зузаалгын дунд хэсэгт нь саарал өнгөтэй, жижиг ширхэгтэй шохойн чулуу, доломитжих процесст бага зэрэг орсон MgО-1.5-3.0%.
4. Хурдаслаг чанар хлоржих процесст орсон ногоовтор өнгөтэй, бараан саарал туяатай, үзэгдэх зузаан нь 100м шохойн чулууны үеийг хучиж байрласан. Ордын нийт талбай нь элсэн чулуу, занар, шохойн чулууны хэмхдэс материал агуулсан боровтор саарал өнгийг дөрөвдөгчийн хурдасаар хучигдсан байна. Энэ хурдасны зузаан нь 0.5-12м.

Шохойн чулууны орд нь засаг захиргааны хувиарлалтаар Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын нутагт “Шохойн нуруу” хэмээх газарт байрлах ба ашиглалт явуулах 12219А, 15249А тоот зөвшөөрлийн талбайд байрлана.

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээг 2016 онд хийлгэж БОАЖЯ-аар баталгаажуулсан.

Тус орд нь газар зүйн байрлалаараа Монгол орны Хангайн уулын бүсэд хамаарагдах ба, далайн түвшнээс дээш 1000-1500 м өндөрт өргөгдсөн хэсэгт оршино.

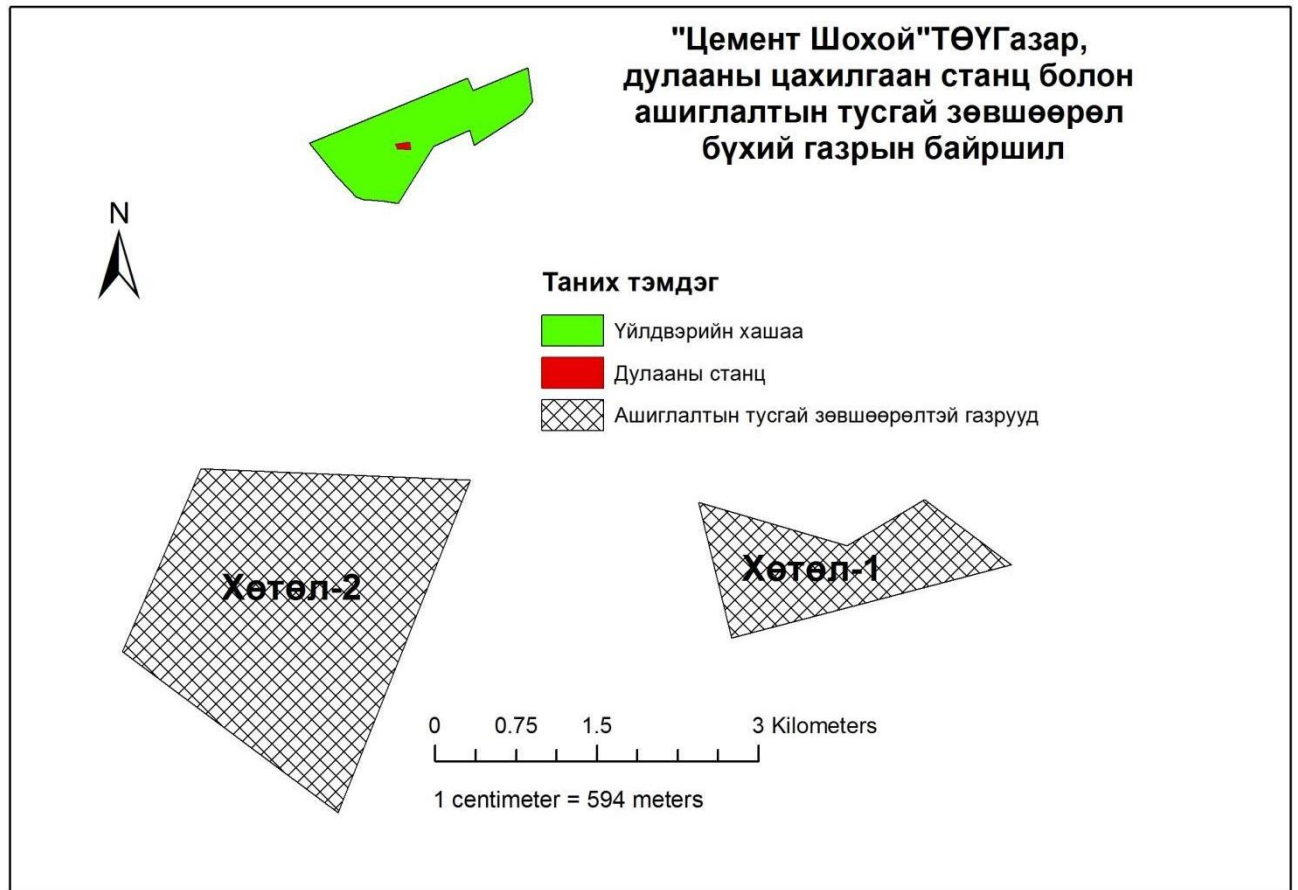
Хөтөл-1 ордын шохойн батламжлагдсан үйлдвэрлэлийн нөөц 1980 оны 11-р сарын 3-ны байдлаар В+С1 зэрэглэлээр 47,6 сая.тн, үүнээс шохойн түүхий эд 14,8 сая.тн, ба цементийх 32,8 сая.тн болно. Төмөртолгойн ордын төмрийн хүдрийн нөөц В+С1 зэрэглэлээр 3,7 сая.тн байгаа нь тус үйлдвэрийг 50 жил хангахад хүрэлцээтэй юм. Тус заводын хэрэгцээнд зориулсан шохойн чулууны ил уурхайн хүчин чадал жилд 1015 мян.тн, үүнээс 790 мян.тн нь шохой, цемент болон товарын шохойн чулуу үйлдвэрлэх сайн чанарын шохойн чулуу бөгөөд 225 мян.тн нь цемент үйлдвэрлэлийн зориулалттай карбонат багатай шохойн чулуу байна.

Урьдчилсан хайгуулыг явуулахдаа баганат өрөмдлөг, суваг, шурф малталтын ажил хийж, нөөцийг +940-р түвшин хүртэл тогтоожээ. Тус ордыг түшиглэж жилдээ 500.0мян.тн 400 маркийн портланд цемент үйлдвэрлэх хүчин чадалтай цементийн үйлдвэр, 65мян.тн шохой үйлдвэрлэх хүчин чадалтай шохойн үйлдвэр барих болсонтой холбогдуулан 1975-1976 онд барилгын материалын экспедицийн №7 анги нарийвчилсан хайгуул хийсэн.

Шохойн чулууны ордыг геологийн тогтоц хэмжээ чанараас хамааруулж 2-р группт хамааруулжээ. Хайгуулын шугмуудын хоорондын зайг В зэргээр нөөц бодсон талбайд 90-160м-р С1 зэргээр нөөц бодсон талбайд 180-340м-р авчээ.

1976 онд Хөтөлийн шохойн чулууны орд дээр 23 цооног буюу 2035 уртааш метр өрөмдлөгийн ажил хийжээ. 1980 онд Ш.Доржсүрэн, К.Ш.Фаткуллан, С.Н.Кальсан нар 1962-1963, 1975-1976 онуудын урьдчилсан болон нарийвчилсан хайгуулын ажлын тайлангийн материал хими шинжилгээний үр дүнг үндэслэн барилгын шохой үйлдвэрлэх чиглэлээр нэмэлт судалгаа хийж гүйцээх судалгааны тайлан бичсэн байна. Үүний үр дүнд ордын нөөцийг 1980 оны 01-р сарын 01-ний байдлаар УАМНК-оор батлуулжээ. Ордыг ашиглах явцад 1980 оны дээрх батлагдсан нөөцийн чанар, тоо хэмжээ, хил хязгаарт өөрчлөлт их хэмжээгээр гарч, нөөц тооцож үйлдвэрийг түүхий эдээр хангахад хүндрэл учирснаас тэр үеийн үйлдвэрийн захиргаа 1988 онд Улсын Барилгын Хороонд /УБХ/ Хөтөл-1 ордын төв хэсэгт гүйцээх хайгуул, нөөц Хөтөл-2 ордод нарийвчилсан хайгуул хийлгэх хүсэлт тавьснаар уг ордын ашиглалт эхэлсэн.

1992 онд Эрдэнэтийн УБҮ-ийн хайгуулын ангид ашиглалтын хайгуул хийлгэх захиалга өгч дээрх захиалгын дагуу ордын төв хэсэгт хайгуулын шугам 1-ээс 22-ын хооронд өөрөөр хэлбэл ордын баруун талын II шугмаас зүүн талын III шугмын хооронд +930-р түвшин хүртэл нарийвчилсан хайгуулын схемээр ашиглалтын хайгуул өөрийн хөрөнгөөр хийж ойрын жилүүдэд ашиглах ашигт малтмалын геологийн тогтоц, тоо хэмжээ, хил хязгаарыг тогтоож, нарийвчилсан хайгуулын нөөцийн баталгааг дүгнэж, тодруулах боломжтой болсон.

2. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга

Энэхүү газар нутаг нь хөрс газарзүйн мужлалтын хувьд био уур амьсгалын Төв Азийн их мужийн Хангай Хэнтийн өмнөдийн дэд мужид хамаарна. Энд хуурай хээрийн тал, хотгор, жижиг цав толгодын нунтаг карбонатлаг хар хүрэн, уугуул хэлбэрийн чулуурхаг нимгэн ба гүйцэд хөгжилтэй хөрс зонхилно.

Харин шохойн чулууны орд нь тектоникийн хөдөлгөөнөөр уулын цул газрын гадаргад ил гарч бутран тархасны улмаас гүвээ толгод хэлбэртэй гадаргуу болон тогтжээ. Энэ гадаргуугийн чулуулгийн зай, завсар элэгдэл, хуримтлалаар дүүрч өнгөн хөрс бүрдэх нөхцөл болсон байна. Иймээс ордын дээр бүрэлдэн тогтсон хөрсний зузаан янз бүр зарим хэсэгт 1.5м байхад зарим газартаа 5 м хүртэл зузаантай байдаг байна. Энэ хөрс нь механик бүрэлдэхүүнээрээ шавранцар бөгөөд хүчиллэг талст чулуулаг дээрх уулын хүрэн хөрсөнд тооцогдоно.

Жалга хөндийн хэсгээр элэгдэл хуримтлалын шинжтэй, усны зөөгдлөөр үүссэн хөрсөн бүрхэвч зонхилно. Уурхайн ухсан хэсгээс хөрсний тогтоцыг үзэхэд эндэхийн хөрсний шилжилт нь тод ялгаран харагдах бөгөөд ерөнхийдөө гурван үе давхаргаас тогтсон байна. Үүний дээд хэсэг нь тоосорхог, хөнгөн цавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй, азот, фосфорын хангамжаар муу, калийн хангамж дунд зэрэг, хөрсний уусмалын орчин саармаг, ялзмагийн хэмжээ багавтар давсжаагүй,

ургамлын үндэсээр баяраг байхад дундах үе нь тоосорхог шавар механик бүрэлдэхүүнтэй, маш их давсжсан, сульфатын ион зонхилсон, хөрсний уусмалын орчин сул шүлтлэг цайвар бор өнгийн хөрс байна.

3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

Энэхүү төлөвлөгөөний гол зорилт нь байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайланд тусгасан байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө болон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг үндэслэн байгаль орчныг хамгаалах талаар авах удирдлага зохион байгуулалтын болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, уг төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хугацаа, хөрөнгө зардлыг бодитойгоор тооцож тусгах байлаа.

Бид төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тогтмол хянаж ажиллана.

Цемент, шохой үйлдвэрлэх технологийн үе шатуудад орчинд утаа, тоосжилт үүсгэх сөрөг нөлөөлөлтэй.

Иймд бид Сэлэнгэ аймгийн Цаг уур орчны шинжилгээний газартай гэрээ байгуулан агаар, хөрсний шинжилгээг тогтмол хийлгэж ирсэн ба шинжилгээний дүнгээр илэрсэн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арилгах арга хэмжээг төлөвлөн ажиллаж байна.

“Цемент Шохой” ТӨХК нь 2022 онд Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг амжилттай хэрэгжүүлсэн болно.

Үүнд:

- *Агаарын чанар: 2023 оны 5,9 саруудад /2 удаа / Сэлэнгэ аймгийн Цаг Уур Орчны шинжилгээний газраас 2 хүний бүрэлдэхүүнтэй лаборатори шинэжээч үйлдвэрийн хашаан дотроос гэрээнд заагдсан 5 цэгээс агаарын шинжилгээний дээжийг авч тухай бүр хариуг ирүүлсэн болно. Шинжилгээгээр азотын давхар исэл, хүхэрлэг хий, нийт тоосны хэмжээг тодорхойлдог ба бүх үзүүлэлтүүд MNS4585:2016 стандартад заагдсан хүлцэх агууламжаас хэтрээгүй дүгнэлт гарсан.*
- *2023 онд дараах цэгүүдээс агаарын шинжилгээ авна.*

№	Агаарын шинжилгээний дээж авах цэг
1	Цементийн үйлдвэрийн тээрэмдэх хэсэг
2	Цементийн үлдвэрийн савлах хэсэг
3	Шохойн үйлдвэрийн гадна байрлах овоолго
4	Шохойн үйлдвэрийн бутлуурын овоолго
5	Чулуунцарын үйлдвэрийн нүүрс хүлээн авах талбай

- **Ус:** Үйлдвэрийн шугамын усыг 2022 оны 5 болон 9-р саруудад буюу нийт 2 удаа шинжилгээнд хамруулсан ба Сэлэнгэ аймгийн Ус Цаг Уур Орчны шинжилгээний албаны Байгаль орчны лабораторид шинжлүүлээ. Уг шинжилгээний дүнд усны химийн чанарын ихэнх үзүүлэлтүүд нь ундны усны MNS 900:2005 стандартын хэмжээнд байсан. Усны хатуулгийн агууламж нь тогтвортой хатуулагтай усны ангилалд хамрагдаж байна.

- **Хөрсний чанар:** Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд хөрсний хяналт шинжилгээг 2022 оны 5 болон 9-р саруудад Сэлэнгэ аймгийн Цаг Уур Орчны шинжилгээний газрын Байгаль орчны лабораторитай байгуулсан гэрээний дагуу 2 удаа явуулсан.

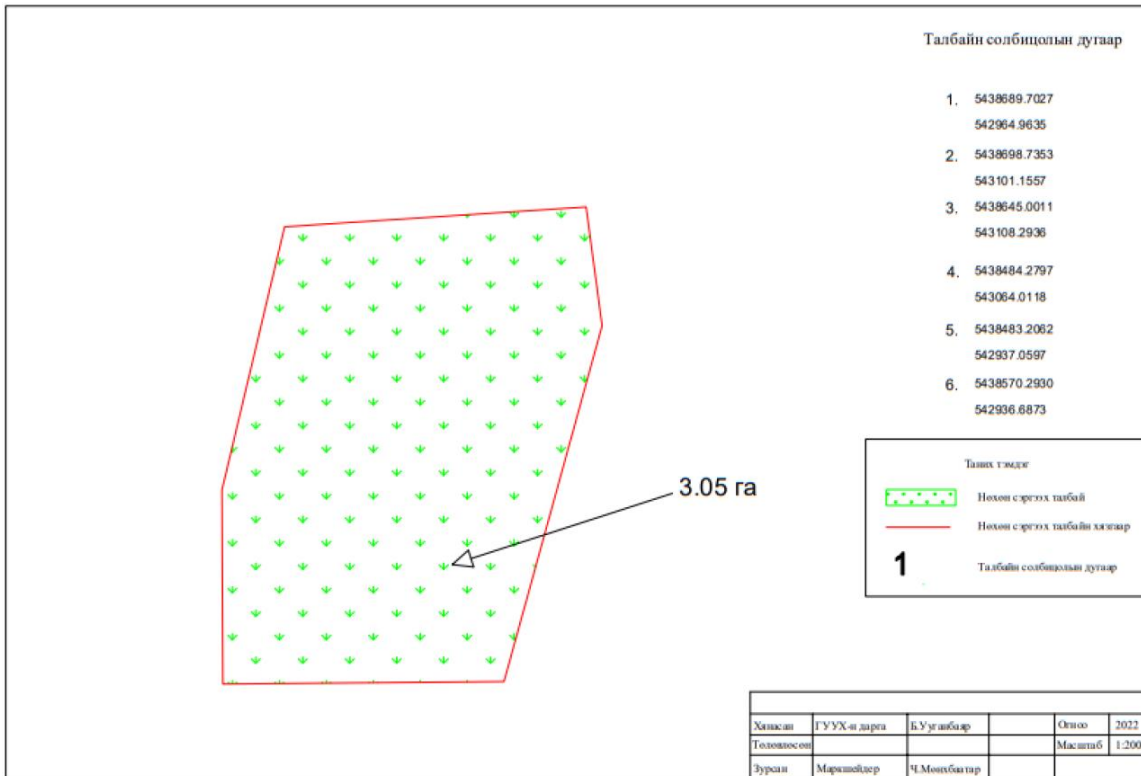

Үйлдвэрийн нөлөөллийн хэсэг болон үйл ажиллагаатай уялдуулан үйлдвэрийн хашаан дотроос 3, гадна талаас 2 хөрсний дээжийн хяналтын цэгийг сонгож, шинжлүүлсэн.

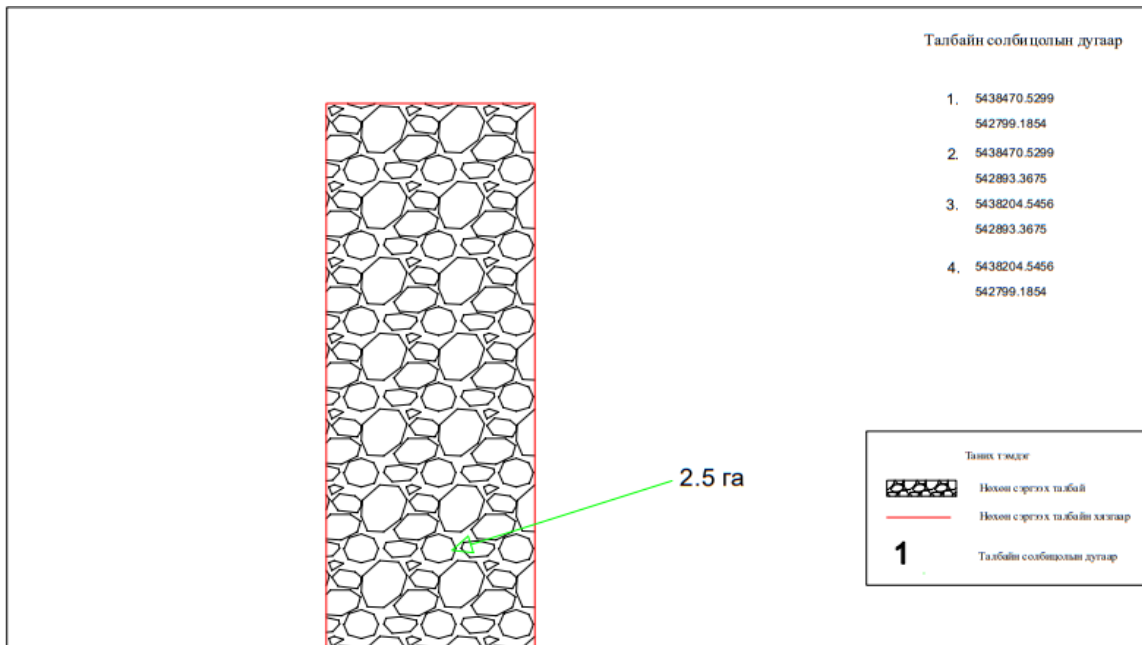
Дээрх цэгүүдээс хөрсний дээж авч агрохимийн шинжилгээ хийхэд хөрсний ялзмагийн хэмжээ үйлдвэрийн хашаан дотор бага байсан ба хөрсний урвалт орчин шүлтлэг байлаа.

Бид хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тогтмол хянаж ажиллаж байна.

Цемент Шохой ТӨХК-ний биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбайн зураг

Цемент Шохой ТӨХК-ний техникийн нөхөн сэргээлт хийх талбайн зураг

Хөтөлийн Цемент Шохойн үйлдвэр сөрөг нөлөөллийн үйл ажиллагааг дараах байдлаар гүйцэтгэсэн болно.

Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас үүсэж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд тухайн районд ногоон байгууламжыг сайжруулах, нөхөн сэргээлт болон орчны усалгаа, тохижилтын ажлыг жил бүр Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөнд тусган ажиллаж байна.

“Цемент Шохой” ТӨХК-ийн шохойн чулуу олборлох үйл ажиллагааг ТЭЗҮ-д тусгасны дагуу хэрэгжүүлж байгаа ба ТЭЗҮ-ний шинэчилсэн хувилбарыг 2016 онд Ашигт Малтмалын газар баталгаажуулсан болно.

“Цемент Шохой” ТӨХК нь 2022 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардалд нийт 49,508,100 (**дөчин есөн сая таван зуун найман мянга нэг зуу**) төгрөг төсөвлөсөн байна.

Энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулахдаа “Цемент Шохой” ТӨХК-ийн 2022 оны Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний үйлдвэрийн нэмэлт тодотголын тайлан болон 2020 онд гүйцэтгүүлсэн Байгаль орчны аудитын тайланг тус тус үндэслэл болголоо.

4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Агаарын чанар:

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөлийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Сөрөг нөлөөллийг бодитоор тодорхойлж, бууруулах	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр PM2.5, PM10 нарийн тоосонцорыг эх үүсвэр дээр хяналт тавих /ОХШХ-өөс харах/	Үйлдвэрийн бүх орчин	Мг/г	-	-	ОХШХ-т тусгав	Тогтмол	MNS4585:2016
2	Агаар орчин болон ажилчдын эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл буурах	Үйлдвэрийн бүх ажлын байруудын эрүүл ахуйн нөхцөлд хяналт тавих /ОХШХ-өөс харах/	Үйлдвэрийн бүх орчин	Мг/г	-	-	ОХШХ-т тусгав	Улирал бүр	MNS4585:2016
3	Агаарын тоосжилтыг бууруулах	Тоног төхөөрөмжийн дотоод шаталтат хөдөлгүүр	Үйлдвэрийн бүх орчин	Мг/г	-	-	200,000	Улирал бүр	MNS4585:2016

		болон халаалтын том, жижиг оврын зуух, цахилган үүсгүүрийн хаягдал утаанд хорт хий, тоос багасгах шүүлтүүр тавих, утааны шүүлтүүрийг тогтмол солих							
4		Замын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор технологийн үйл ажиллагаа явагдах замуудад усалгааг тогтмол хийх	Үйлдвэрийн бүх орчин	Мг/г	-	-	500,000	Хувиарын дагуу	MNS4585:2016
5	Шохойн үйлдвэрийн гаднах хаягдал чулуулгийн овоолгыг 2019,2020 онуудад шат дараалалтайгаар үлдвэрлэлд ашиглаж орны цэвэрлэх	Шохойн чулуу шатаах явцад гарч буй хорт хий, тоос тоосонцор агаарт дэгдсэнээр учирч болох аюул, эрсдэл, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, үүссэн	Үйлдвэрийн бүх орчин	Мг/г	-	-	Үйлдвэрлэлийн зардалд орж тооцогдсон болно.	Тогтмол	MNS4585:2016

		тохиолдолд ямар замаар хамгаалах, арилгах талаар ажилчдыг сургалтанд хамруулж, мэдлэгийг дээшлүүлэх							
	ДҮН						700,000		

Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Газрын доорх усны нөөцийн хомсдол, барагдалт үүсэх сөрөг нөлөөлөл	Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулах	Үйлдвэрийн өөрийн худаг	Мг/л	-	-	1100,200	2-р сард	MNS7888:1999
2		Усны үүсвэрийн худгийг тоолууржуулах	Үйлдвэрийн өөрийн худаг	Мг/л	-	-	200.000	Тогтмол	MNS7888:1999
3	Ундны усанд гарах нөлөөлөл	Үйлдвэрт ашиглагдаж байгаа цэвэр, бохир усанд хяналт мониторинг	Үйлдвэрийн өөрийн худаг	Мг/л	-	-	ОХШХ-т тусгав	5-9 сард	MNS7888:1999

		явуулах /ОХШХ-өөс харах/							
4		Ус хангамжийн худгуудын орчны бохирдлыг цэвэрлэж, эрүүл ахуйн бүс тогтоож, хаалт хамгаалалтыг сайжруулан хаягжуулж, анхааруулах санамж, тэмдэг, тэмдэглэгээ хийж, эх үүсвэрийн эрүүл ахуй, хамгаалалтын бүсийн дэглэмийг баримталж ажиллах	Үйлдвэрийн өөрийн худаг	Мг/л	-	-	400,000	Тогтмол	MNS7888:19 99
5	Үйлдвэрийн хэмжээнд унданд хэрэглэж буй усны сөрөг нөлөө	Шинжилгээний үр дүнг ундны болон цэвэр, бохир усны стандарттай харьцуулж, зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс давсан тохиолдолд хариу арга хэмжээ авч байх	Үйлдвэрийн өөрийн худаг	Мг/л	-	-		Тогтмол	MNS7888:19 99

6	Гүний усны ундаргад үүсэж буй нөлөөлөл	Гүний усны нөөц, чанарт байнгын хяналт тавьж, түвшний хэмжилт, дээжлэлт хийж, баримтжуулах	Үйлдвэрийн өөрийн худаг	Мг/л	-	-	-	Улиралд	MNS7888:19 99
	ДҮН						1,700,200		

Хөрсөн бүрхэвч

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Хөрсний алдагдах нөлөөлөл чанар сөрөг	Хөрсний чанарын дотоод хяналтыг хийх /ОХШХ-өөс харах/	Үйлдвэрийн бүх орчин	Мг/кг	-	-	ОХШХ-т тусгав		MNS5850:2 008
2		Хөрсөнд агуулах хүнд хортой элементийн агууламжийг тодорхойлох	Засварын хэсэг, СШЛ, Чулуунцарын үйлдвэр	Мг/кг	-	-	200,000	Тогтмол	MNS5850:2 008

3	Хөрс бохирдох сөрөг нөлөөлөл	Хөрсний хүнд металл хүлцэх хэмжээнээс их илэрсэн хэсэгт хөрсний сийрэгжүүлэлт хийх	Үйлдвэрийн бүх орчин	Мг/кг	-	-	300,000	Тогтмол	MNS5850:2 008
4	Хөрс элэгдэж, эвдрэхээс урьдчилан сэргийлэх	Цэвэрлэгээний тоосноос үүсэн бохирдсон ногоон байгууламжын хөрсгүг цэвэрлүүлж бордох	Үйлдвэрийн бүх орчин	Мг/кг	-	-	321,200	Хувиарын дагуу	MNS5850:2 008
	ДҮН						821,200		

Ургамлан нөмрөг

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны улмаас зүйл устах сөрөг нөлөөлөл	Ургамлан нөмрөгийн судалгааны арга зүйг ашиглан биомасс, ургамлын бүрэлдэхүү	Үйлдвэрийн хашааны гадна	ш	40,000	2	80,000	Жилд 2 удаа	-

		нийг тодорхойло х							
2		Ургамлыг хамгаалах чиглэлээр ажилчдын мэдлэгийг дээшлүүлэ х сургалт зохион байгуулах	Үйлдвэрийн нийт ажилтнууд	ш	-	2	-	Жилд 2 удаа	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.16
							80,000		

Амьтны аймаг

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал , төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжү үлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1		Малтсан нүх, хонхор, мөргөцөг рүү ойролцоох айлуудын мал унах, дарагдах, дайруулаха ас		-	-	2	-	Жилд 2 удаа ойролцо ох иргэдэд анхаару улга өгөх	-

		сэргийлж, уурхайн эдэлбэр газарт тэмдэглэгэ э хийх, иргэдэд анхааруула х							
2		Зэрлэг амьтдыг тоолох, бүртгэх, популяци, нүүдэл, зүйлийн бүрдлийг судлах /хээрийн бичиглэлийн асуулгыг нүүдлийн хугацаанд 5, 9-р сард жилд 2 удаа/	Шохойн чулууны орд	ш	40,000	2	80,000	Жилд 2 удаа	-
							80,000		

5. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Техникийн нөхөн сэргээлт	Үйлдвэрлэлийн хаягдал хуримтлуулсан талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх	га	2.5	3,000,000	7,500,000	2023 оны 04-07 дугаар саруудад хийж гүйцэтгэнэ	MNS 5917:2008
2.	Биологийн нөхөн сэргээлт	2022 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн үйлдвэрийн хаягдал хуримтлуулсан талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийг хийнэ.	га	3,3	1,500,000	4,950,000	2023 оны 5 дугаар сард хийж гүйцэтгэнэ	MNS 5918:2008
3.	Татан буулгах, хаалтад бэлтгэх	Ийм талбай одоогоор байхгүй байна.	-	-	-	-	-	-
	Нийт					12,450,000		

6. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Монгол улсын Засгийн газрын 5.1.8 дахь заалт “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч олон жил орхигдсон 8 мянган га талбайг нөхөн сэргээнэ” гэсэн зорилтын хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн БОАЖГ-аас заасан солбицолын дагуу Ерөө сумын 3-р баг, Бугант тосгонд нөхөн сэргээлт хийх.	-	-	6 га	3,300,000	19,800,000	2023 оны 2-р улиралд	MNS 5917:2008

7. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн өртөг, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох асуудал байхгүй.	-	-	-	-	-	-	-
	Нийт					-		

8. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Археологийн дурсгал	Байхгүй.	-	-	-	-	-	-
2.	Палеонтологийн дурсгал	Байхгүй.	-	-	-	-	-	-
	Нийт					-		

9. Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

/Химийн бодисын эрсдлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх менежмент төлөвлөгөө/

№	Гүйцэтгэх ажил	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Хариуцах эзэн
1	Химийн хорт болон аюултай бодисыг стандартын шаардлага хангасан агуулахад зохих дүрэм, журмын дагуу хадгалж, ашиглаж, устгах үйл ажиллагааг аюулгүй зохион байгуулах	I-р улиралд	СШЛабораторийн эрхлэгч, ХАБЭАБОХэлтэс
2	Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах складыг зохих журмын дагуу ашиглаж, тогтмол хараа хяналттай, цоожтой байлгаж, хаалгыг лацдах	Тогтмол	Инженер /Аналитик/, Техникийн менежер, нярав
3	Хадгалж байгаа химийн хорт болон аюултай бодисын сав, баглаа боодол дээр тухайн бодисын нэр, анхааруулах тэмдэг, аюулын шинж чанарыг харуулсан тод, том шошго зэргийг шинэчлэн хадаж байрлуулах	I-р улиралд	СШЛабораторийн эрхлэгч, Инженер /Аналитик/, Техникийн менежер
4	Химийн хорт болон аюултай бодис ашиглахтай холбоотой үйл ажиллагааг хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын нөхцөл, шаардлагыг бүрэн хангасан зориулалтын байр, талбайд явуулах	тогтмол	СШЛабораторийн эрхлэгч, Инженер /Аналитик/, Техникийн менежер
5	Ажлын байран дээр ашигалагдаж байгаа химийн бодисуудыг хадгалж буй шүүгээ нь бат бөх болон хэт олон бодис дүүртэл хадгалсан эсэх, тавиур дээрх химийн бодисыг хана болон шаланд сайтар бэхлэгдсэн эсэхийг шалгаж аюулгүй байдлыг хангах	тогтмол	СШЛабораторийн эрхлэгч, Инженер /Аналитик/, Техникийн менежер, Шинженер /Ээлжийн/

6	Химийн хорт болон аюултай бодистой харьцаж ажилладаг ажилтан нарт болзошгүй осол, эрсдлээс сэргийлэх, анхны тусламж үзүүлэх сургалтыг зохион байгуулах	Жилд 2 удаа	СШЛабораторийн эрхлэгч, Инженер /Аналитик/, Техникийн менежер
7	Химийн хорт болон аюултай бодисын зарцуулалтын бүртгэл хөтөлж, тайлан, мэдээг Сайхан сумын Засаг даргад жил бүрийн 12-р сарын 15-ны дотор, Сэлэнгэ аймгийн БОАЖГ, БОАЖЯамруу тус тус дараа оны 1-р сард хүргүүлэх	Тухай бүрт	СШЛабораторийн эрхлэгч, Инженер /Аналитик/, Техникийн менежер
8	Нэр төрөл, шинж чанар, хэрэглэх заавар тодорхой бус химийн хорт болон аюултай бодисыг эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлтгүйгээр ашиглахгүй байх	Тогтмол	СШЛабораторийн эрхлэгч, Инженер /Аналитик/, Техникийн менежер
9	Химийн хортой бодисын хуванцар сав, аюултай хог хаягдлыг тухай бүрт гэрээт байгууллагад хүргүүлж, устгуулах	Жилд 2 удаа	“Цэцүүх Трейд” ХХК, ХААХ, СШЛаборатори
10	Ашиглахгүй болсон химийн хорт болон аюултай бодисын хаягдлыг зөвшөөрөлтэй газраар, эрүүл мэнд, байгаль орчинд аюулгүй аргаар холбогдох комиссыг байлцуулан устгаж, акт үйлдэх	2023 онд	СШЛабораторийн эрхлэгч, Инженер /Аналитик/, Техникийн менежер, БОМэргэжилтэн, мэргэжлийн байгууллага

10. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Цемент Шохой ТӨХК-ийн нөөцийн үр ашигтай, хэмнэлттэй хэрэглээ, технологийг дэмжин хаягдлыг бууруулж, байгаль орчинд сөрөг нөлөө багатайгаар зайуулах, хүнд амд амьрах орчны эрүүл ахйн мэдлэг, зөв дадлыг олгох замаар хог хаягдлын зохистой менежментийг төлөвшүүлж, цэвэр эрүүл орчин бүрдүүлэхэд энэхүү хөтөлбөрийн зорилго оршино.

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Сургалт, суртчилгаа	Үйлдвэрийн нийт ажилчдад 2017 оны 5 дугаар сарын 12-нд батлагдсан хуулийн талаар танилцуулан, хог хаягдал ангиалан ялгах, аюултай хог хаягдлыг хадгалах, ангилах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар сургалт, гарын авлага тарааж суртчилах	Үйлдвэрийн нийт ажилтнууд	-	100,000	-	100,000	1,2 дугаар саруудад	Хог хаягдлын тухай хуулийн 10.2.6
2	Ахуйн	Үйлдвэрлэлийн цех, хэсгүүд, оффис зэргээс гарах хог хаягдалд ялгалт	Үйлдвэрийн бүс	-	-	-	-	2023 оны турш	Хог хаягдлын тухай

		хийж, энгийн хог хаягдлыг ангилан түр хадгалах цэгт байрлуулах							хуулийн 10.2.6
		Хог хаягдлын цэгийг шинэчлэн илүү аюулгүй, боловсронгуй болгож тохижуулах, хаягжуулах	Үйлдвэрийн бүс	-	-	-	-		
3	Үйлдвэрийн	Үйлдвэрлэлийн технологиос гарсан хаягдлыг(Козель, шланз) үйлдвэрлэлд нэмэлтээр ашиглах, ашигласан хаягдлын мэдээллийг сар бүр авч байх	Үйлдвэрийн бүс	тн	-	-	-	2023 оны турш	Хог хаягдлын тухай хууль
		Үйлдвэрлэлд ашиглагдах боломжгүй технологийн	Үйлдвэрийн бүс	тн	2480	318,8	790,700		

		хаягдлыг (тоос, клинкер, шохойн чулууны нунтаг, үнс) үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын отвалруу тээвэрлэх, үйлдвэрийн орчныг цэвэр байлгах, технологийн сахилга батыг нэмэгдүүлэх							
4	Аюултай	Аюултай хог хаягдлын цэгийг тусгайлан байгуулж, хязгаарлалтын бүс тогтоох	Цементийн үйлдвэр, Шохойн үйлдвэр	ш	100,000	2	200,000	II, III –р улиралд	Хог хаягдлын тухай хууль
		Аюултай хог хаягдлын (редуктор, ашигласан тос, химийн бодисны сав, тосны шүүр, дугуй) хайрцаг, сав дээр аюулаас	СШЛаборатори, Үйлдвэрүүд	-	-	-	-	I-р улиралд	БОА-аар өгөгдсөн зөвлөмжийн дагуу

		сэрэмжлүүлсэн тусгай таних тэмдэг, нэр, хаягийг ил тод хадаж, тусгай газар хадгалан бүртгэл хөтлөн тайлан гаргаж байх							
5	Гэрээ болон бусад	Үйлдвэрээс гарах ахуйн хог хаягдлын гэрээг сумын хот тохижилтын газартай, үйлдвэрлэлийн хог хаягдал хуримтлуулах отвалын гэрээг Сайхан сумын ЗДТГ-тай, аюултай хог хаягдлыг эрх бүхий байгууллагатай тус тус байгуулж ажиллах	Байгаль орчны мэргэжилтэн	-	-	-	-	I-р улиралд	Хог хаягдлын тухай хууль
		Дахин боловсруулах							

	хог хаягдлыг аж ахуй нэгж байгууллага болон хувь иргэнтэй гэрээ байгуулан борлуулах							
	Хог хаягдлын бүртгэл, тайлан мэдээг Сэлэнгэ аймгийн БОАЖГ, Сайхан болн Орхон сумын БОХУ-ын байцаагч нарт улирал бүр хүргүүлэх	Үйлдвэрийн бүх цех, нэгжүүд	ш	-	4*4	-	I,II III,IV-р улиралд	Хог хаягдлын тухай хууль
Нийт						1,090,700		

11. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Орчны агаар дахь NO ₂ , SO ₂ , CO ₂	Шохой, Бутлуур, Чулуунцарын дамжлагууд, Тээрэм, Савлах	Жилд 2 удаа	5	18,500	185,000		MNS4585:2007, MNS, ISO4227:2002, MNS0017:-2-0-07:1979, MNS0017-2-1-01:1978, MNS4990:2000
2	Тоос PM ₁₀	Төмөр замын цех	Жилд 2 удаа	1	20,000	40,000		
3	Цацрагийн үзүүлэлт	Бэлэн бүтээгдэхүүнд /цемент, шохой/, Үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын отвал орчмын хөрс	радоны /Ra/ жилд 2 удаа	2	5,000	10,000		
4	Хөрсний үржил шимийн үзүүлэлтүүд /ялзмаг, PH, давсжилт, хөдөлгөөнд азот-NO ₃ -N, фосфор-P ₂ O ₅ , кали-K ₂ O/, ширхэгийн бүрэлдэхүүн, нягт, эзлэхүүн, жин, ус нэвтрүүлэх чадвар, чийгшил	Дурын 3 байршилд	Жилд 2 удаа*3 байршил	2	50000	300,000		MNS 5916 : 2008

5	Хөрсний хүнд металлын бохирдол Хар тугалга /Pb/, Хром /Cr/, Цайр /Zn/, Никель /Ni/, Кадми /Cd/, /ГЗХ, БОХЗТЛ/	Лабораторийн байр, засварын газар, хогийн отвал орчим	Жилд 2 удаа*3 байршил	2	36,000	216,000	MNS5850:2008 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
6	Нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдох хөрсний бохирдол	Хөтөл-1, 2 орд	Жилд 2 удаа	2	50,000	200,000	
7	Ундны усны химийн бүрэн шинжилгээ /21 үзүүлэлт/	Усны эх үүсвэрийн худгуудаас дээж авах	Жилд 2 удаа	2*2	44,000	176,000	MNS0900:2005 Ундны ус, Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ
8	Бактериологийн бүрэн шинжилгээ /6 үзүүлэлт/	Усны эх үүсвэрийн худгуудаас дээж авах	Жилд 2 удаа	2*2	10,000	40,000	
9	Бохир усны химийн бүрэн шинжилгээ /21 үзүүлэлт/	Ахуйн болон үйлдвэрээс гарсан бохир усыг цэвэрлэсний дараа	Жилд 2 удаа	2	22,000	44,000	MNS4943:2011 Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус, ерөнхий шаардлага

10	Ургамлын доройтол, талхагдал, зүйлийн хомсдол ургамлын төрөл зүйлийн бүрдэл, - тусгагийн бүрхэц – бүлгэмдлийн өөрчлөлт	Төслийн ойр орчмын нутаг дэвсгэрт	Жилд 1 удаа, ургамлын бүрэн ургалтын хугацаанд, 6-9 сарын хооронд 1 удаа	2	100,000	200,000		
11	Зэрлэг амьтдыг тоолох, бүртгэх, популяци, нүүдэл, зүйлийн бүрдлийг судлах	Үйлдвэрийн эзэмшил орчмын нутгийг хамарсан нутаг дэвсгэр	Нүүдлийн хугацаанд /IX сард/, жилд 1 удаа	2	100,000	200,000		
Нийт						1,611,000		

12. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			20.. он				
			Сар ...	Сар ...	Сар ...		
	1	2	3	4	5	6	7

1	Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх болон аюулгүй ажиллагааны талаар сургалт зохион байгуулах /сөрөг нөлөөллийг бууруулах хэсэгт дурдсан сэдвүүдийг сургалтын агуулгад багтаах/	400,000	1, 9-р сар	БОМэргэжилтэн	Жилд 2 удаа байгаль орчны сургалт явуулах
2	Байгаль орчныг хамгаалах асуудлаар хийгдсэн ажлын тайлангаа тогтоосон хугацаанд Сэлэнгэ аймгийн, БОАЖГ, Сайхан, Орхон сумын БОХУ байцаагчдад тайлагнах	-	6, 9, 12-р саруудад	БОМэргэжилтэн	Улирлын тайлан хүргүүлэх
3	Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулж, зөвшөөрөл авч, гэрээ байгуулах	Сөрөг нөлөө бууруулах хэсэгт тусгав.	6-р сар	Усны мэргэжилтэн	Уулын ажлын болон БОМТ баталгаажсаны дараа
4	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ байгуулах	-	1-р сар	Захиргаа удирдлагийн газар	Орон нутгийн санал авч гэрээ байгуулах

5	Сэлэнгэ аймгийн нутаг дэвсгэрт ашигт малтмал хайгуул, ашиглалт явуулах аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагааны баримт бичгүүдийн хянан бүртгэх хуудсанд гарын үсэг зуруулж, баталгаажуулах	-	3-р сар	БОМэргэжилтэн	Тойрох хуудас дахь бичиг баримт баталгаажсаны дараа
6	Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, галын багаж хэрэгслээр хангах	1,100,000	3-р сар	Хангамжийн хэлтсийн дарга	Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө бэлэн байдлыг хангах
7	Ажлын байран дахь анхан шатны тусламжийн хэрэгслийг сэлбэх	1,100,000	3-р сар	Хангамжийн хэлтсийн дарга	Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө бэлэн байдлыг хангах
8	Ашиглаж буй техник тоног төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн байдал	100,000	Жилийн турш	Бодлогын хэлтсүүд	

	аюулгүй байдлыг хангаж ажиллах				
9	Газар, ус ашигласны болон бусад төлбөрийг холбогдох хууль эрхийн актанд заасны дагуу тухай бүр төсвийн дансанд төвлөрүүлэх	-	Улирал бүр	СБТХ-ийн дарга	Хуваарийн дагуу төлөлтийг хугацаанд нь хийх
10	Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлаа тогтоосон цэгт хаях, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын талаар сурталчилгааны самбар хийж байршуулах	100,000	4, 5-р сар	ХАБЭАБОХ-ийн дарга	Хог хаягдал ил задгай хаях асуудал багасна

11	Байгаль орчныг нөхөн сэргээх баталгаа болгож, 2023 онд байгаль орчныг хамгаалахад төлөвлөсөн зардлын 50%-тай тэнцэх хэмжээний мөнгийг БОАЖЯамны дансанд төвлөрүүлэх	5,375,000	1-р сар			СБТХ-ийн дарга	
12	Ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Нэг тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрт зориулан төгөл байгуулах	-	2022 оны турш			Үйлдвэрийн хэлтэс, цех, нэгжүүд	-
	Нийт	8,075,000					

13. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1	Сайхан сум	Илтгэл	2022 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний тайлан	2022.07-08 сард	350,000	ХАБЭАБОХ	Сайхан сумын ЗДТГ
2	Номгон 3-р баг	Илтгэл		2022.07-08 сард	350,000	ХАБЭАБОХ	Номгон 3-р багийн ЗДТГ
3	Орхон сум	Илтгэл		2022.07-08 сард	350,000	ХАБЭАБОХ	Орхон сумын ЗДТГ
	Нийт				1,050,000		

Зардал нэгтгэл

№	Төлөвлөгөө, бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Зардал, төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	3,381,400
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	12,450,000
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	19,800,000
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	-
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	2,050,000
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1,090,700
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	1,611,000
9	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	8,075,000
10	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	1,050,000
НИЙТ		49,508,100

Төлөвлөгөөний хавсралт